

תורת הר שמואל

זמני השבת:

כניסה: 5:50 צאת: 6:57 ר"ת: 7:33 שקיעה: 6:27

מזל טוב

לשכנים היקרים
הר' צבי גלויברמן ורעייתו הי"ו
על הולדת התאומות

ולמרבה תורה
הר' מרדכי ויטנשטיין ורעייתו הי"ו,
על הולדת הנכד והבר מצוה לבן

ולהרב דוד שרעבי ורעייתו שליט"א
על שידוכי בנם יצחק הי"ו

ברכה שמחה ונחת באורך ימים ושנים!

במדרש תנחומא (פרשת ראה סימן י"ח) כתוב, רבי יהודה בר סימון אומר - אמר הקב"ה, אם יש לך ד' בני בתים יש לך ושמחת בחגך - אתה - ובנך - ובתך - ועבדך - ואמתך, ואני יש לי ארבע בני בית - הלוי והגר - והיתום - והאלמנה שלי, וכלן בפסוק אחד, אם אתה משמח את שלי ואת שלך בבית בימים טובים שנתתי לך אף אני משמח את שלי ואת שלך בבית הבחירה שנאמר (ישעיה נ"ו) והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי אמן וכן יהי רצון.

רואים שהמדרש מדגיש שאתה צריך לשמח גם את העניים וגם את בני ביתך, כי כמו שיש שמשמחים את עצמם ולא את העניים, יש גם צורת התנהגות שאדם

יכול לעשות חסדים עם כל העולם אבל לא עם בני ביתו, עם כולם הוא מדבר ברוך ונועם, ובביתו בצורה לא יפה ובתקיפות, אדם צריך להיות בחג כולו בשמחה שכל הסובבים אותו ייהנו משמחת החג, חסד שעושה עמנו הקב"ה ציווי להיות שמח, שגם מי שהיו לו עבירות ואפילו המחילה ביום כיפור לא הוציאה אותו מעצבותו, הנה בא ציווי של להיות שמח, קום ועשה!

יש עוד עצבות שבא לא מעבירה שהאדם מרגיש שיש בידו, אלא עצבות שבא בגלל חסר שאדם מרגיש שחסר לו כבוד או ממון

וכדומה, על עצבות שכזו הציווי של התורה הוא להיות שמח היינו תשנה את מידותיך, או תסתכל על כל הטובה שהקבה השפיע לך!

יש שמספרים על מינויו של המגיד ממזריטש אחר הבעל שם טוב, על ידי מבחן שערך הבעש"ט: כל אחד מתלמידיו נתבקש לומר 'מהי העצה נגד הגאווה'. התשובה של רבי דב בער הייתה: 'אין עצה נגד גאווה כי כשנמצאים על הר אפילו

לא יודעים שאנו על הר, ואפשר רק להתפלל להנצל מהגאווה', תשובה זו נתקבלה על דעת מורו ומיד הוא מינה את הרב דב בער ליורש, עוד בחייו. איני יודע אם הסיפור מדויק, ואם זה מסכם את כל פעולת האדם כנגד הגאווה, אך לימוד יש בזה ודאי! כשנמצאים על הר אפילו לא יודעים שאנו על הר! אשריהם ישראל שמדקדקים לבחון מידותיהם! ושמחת בחגך וכו', והיית אך שמח, ציווי לעבוד את הקבה בשלמות כשכל גופינו בתוך מצווה בתוך קדושה בתוך הסוכה!

בתיקוני הזהר (דף נ"ט) מבאר גודל החיסרון של אדם שנמצא בעצבות ובמיוחד בחג, המנחת חינוך כותב בפרשת ראה כשמסביר את מעלת השמחה ושכל אדם חייב שמחה כמו אוכל ושינה, הוא מוסיף בחשש - ואשר עמו התבוננות מבלי החפץ בקטרוג ימצא טעם בדברי.

מצוות השמחה בחג שלא על ידי קרבן נחלקו הרמב"ם ותוספות אם זה דאורייתא או דרבנן, ופסקו השולחן ערוך ועוד, גם השאגת אריה שדן באורך, פסקו כמו הרמב"ם שזה מצווה דאורייתא!

ושמחת בחגך והיית אך שמח!

מנהג הספרדים להוסיף בברכת המזון - **הרחמן הוא יזכנו לישב בסוכת עורו של לויתן!** מה זה הלויתן? ומה פתאום שנרצה לשבת בסוכה העשויה מעור של דג (הרי אם נעשה את הסוכה שלנו היום, מעור של דג, היא תהיה פסולה בגלל הריח)?! אקדים הקדמה - כתוב בנביא ישעיה:

(כ"ז א') **ביום ההוא יפקד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש ברח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים**, הרבה יש בגמרא ובמדרשים ובדברי

המשך בעמוד 7

פרפראות... הרב משה קליין

אם תלוו לי את הסכום הזה, אוכל לעשות תשובה כראוי, ובמשך כמה שבועות אשלם לכם.

לא היססו החסידים העשירים והשיגו לו מיד את סכום הכסף, והצדיק נהרו פניו והיה שרוי בשמחת יו"ט.

בליל התקדש החג, כשבא מבית הכנסת מעוטף בטלית, כדרכו בקודש, נכנס ישר לסוכה הגדולה שבחצר, התעכב רגע על יד הדלת, והלך לראש השולחן ואמר:

עבר ר"ה, עבר יו"כ, ואני עדיין לא עשיתי תשובה, באיזה פנים אכנס אל הסוכה? אבל "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך".

המשך בעמוד 2

בין יו"כ"פ וסוכות היה נוהג הרב הקדוש ר' חיים מצאנז ללבוש בגדי יו"ט. פעם ישב

באחד מימים אלה על יד שלחנו ונאנח. בניו ותלמידיו התפלאו: במקום השראה של שמחת יו"ט הוא מתאנח. חששו שמא הוא מרגיש לא טוב בבריאותו, וניגשו ושאלוהו לסיבת אנחותיו. אמר להם הצדיק שיקראו אליו את החסידים העשירים המתאכסנים באכסניה פלונית. הלכו וקראו. כשבאו אליו אמר הצדיק:

עבר ר"ה עבר יו"כ"פ ואני עדיין לא עשיתי תשובה. באיזה פנים אעז להיכנס לסוכה? זקוק אני לסכום של כמה אלפים רייניש לצדקה, ואין לי.

הרואה חבירו מתנמנם חוץ לסוכה כגון בבית הכנסת בהושענא רבא או בבית האם צריך להעיר

הגמרא במסכת סוכה דף כו עמוד א' תנו רבנן: אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לסוכה. מאי טעמא? - אמר רב אשי: גזרה שמא ירדם. - אמר ליה אביי: אלא הא דתניא: ישן אדם שינת עראי בתפילין, אבל לא שינת קבע, ליחוש שמא ירדם! - אמר רב יוסף בריה דרב עילאי: במוסר שינתו לאחרים. - מתקיף ליה רב משרשיא: ערבך ערבא צריך! - אלא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: במניח ראשו בין ברכיו עסקינן. רבא אמר: אין קבע לשינה.

וכתב רש"י שם רבא אמר - לשמא ירדם לא חיישינן, הלכך, בתפילין שרי, וסוכה היינו טעמא דאסור שינת עראי - לפי שאין קבע לשינה, ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה, שאין אדם קובע עצמו לשינה, שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך - הלכך זו היא שינתו, וגבי תפילין דטעמא שמא יפיח בהם, ולא משום איסור שינה - בניים פורתא לא אתי לידי הפחה. ונפסק כמו רבא.

הגמרא במסכת סוכה דף כט עמוד א' תנו רבנן: היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד - אין מטריחין אותו עלות עד שיגמור סעודתו. היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים וירד - אין מטריחין אותו עלות עד שיאור. - איבעיא להו: עד שיעור, או עד שיאור? תא שמע: עד שיאור, ויעלה עמוד השחר. תרתי? אלא אימא: עד שיעור ויעלה עמוד השחר. וכתב רש"י אלא - על כרחך שיעור קתני, והכי קאמר: עד שיעור משיעלה עמוד השחר, לאפוקי אם הקיץ משינתו בלילה, דאין מטריחין, ואם עלה השחר ולא נייער - אין מקיצין אותו.

הרמב"ם בהלכות סוכה ולולב פרק ו' הלכה י' כתב היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנס לתוך הבית ופסקו הגשמים אין מטריחין אותו לחזור לסוכה כל אותו הלילה אלא יישן בביתו עד שיעלה עמוד השחר. וכתב רבינו מנוח שלדעת הרמב"ם אם עלה עמוד השחר מטריחים אותו עד שיקום, ולכאורה כ"ש מי שנרדם חוץ לסוכה שלא בהיתר צריך להקיצו, אומנם ה"ה כתב שגם בשינה אם לא נייער מעצמו אין מעירים אותו כשהלך לישון בהיתר, וכן כתב המאירי והריטב"א, אולם אם הלך לישון באיסור

יודו שצריך להקיצו.

מרון השולחן ערוך סימן תרל"ט סעיף ב' כתב, ואין ישנים חוץ לסוכה אפי' שינת עראי אבל מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה.

וכתב המשנה ברורה, עראי - דפעמים דסגי ליה לאיניש בהכי והו"ל קבע ועיין סימן מ"ד שהוא שיעור הילוך ק' אמה הא בציר מהכי אף עראי לא הוי ואפשר דה"ה לענין סוכה כה"ג [פמ"ג] ומי שנאנס וישן חוץ לסוכה מיד כשיקיץ צריך לילך לסוכה דהא אפילו בירדו גשמים ופסקו צריך לילך לסוכה אם עדיין לא שכב וכמו שכתב המ"א לקמן בס"ז.

בבן איש חי פרשת האזינו סעיף ח' כתב, שינה אפילו שינת עראי אסור לישן חוץ לסוכה, לפיכך אם רואה אדם חבירו בבית הכנסת מתנמנם בעת קריאת ס"ת וכיוצא צריך לעורר אותו.

בספר הליכות שלומה כתב בשם הגרש"ז אויירבאך שמי שנרדם לאונסו חוץ לסוכה אין צריכים להקיצו הואיל והישן פטור מן המצוות ומטעם זה נראה שמותר מעיקר הדין להוציא אדם בשעת שינתו מן הסוכה, וכן הביא השדי חמד בשם היעב"ץ. שהרי לא אסרה תורה את הישיבה חוץ לסוכה אלא רק צייתה שכל ישיבה קבועה ובכללה שינה תהא בסוכה וכיון דבשעת שינתו חשיב האדם כמו שוטה גמור ולא בר חיובא הוא כלל ע"כ דמה שצייתה תורה שתהא השינה בחג הסוכות בסוכה היינו רק לאדם נייער בשעה שנשכב לישן אבל לא

בשעה שהוא כבר ישן, ולא למי למתנמנם או שיכור שאפילו אינו מיושב בדעתו ולא יכול לדבר כראוי מ"מ מהני לענין ברהמ"ז דשאני התם שרק שכלו פגום אכל כשמדבר הרי הדיבור לרצונו של המדבר משא"כ בישן ממש אינו חייב באותה שעה כלל במצוות.

וכן כתב בספר משנה הלכות שהלומד בבית המדרש ונרדם בתוך לימודו אין צריך להעירו שגם זה בכלל תשבו כעין תדורו, וכן מקובל בשם מהרי"ל דיסקין שהנרדם חוץ לסוכה אין צריך להעירו מדין מצטער.

לסיכום: הרואה חבירו שנרדם חוץ לסוכה כתב בחזון עובדיה שטוב להעירו בנחת, ומ"מ אם עיף מאוד שקשה לו לקום פטור מדין מצטער, ובשם הגרש"ז אויירבאך כתבו שאין צריך להעירו כלל דלא כבן איש חי, וכ"כ עוד אחרוני זמנינו, אולם אם נרדם בנסיעה באוטובוס מעיר לעיר שיש לו דין הולכי דרכים לכ"ע אין צריך להעירו שהרי יש פטור של הולכי דרכים.

פרפראות...

הרב משה קליין

אושפיזין

הרב הקדוש ר' פנחס מקוריץ נמלך פעם בלבו, שלא טוב הדבר מה שבאים אליו חסידים ואנשים רבים, עם בקשותיהם בדבר ישועה ורחמים בענינים שונים, כי זה מבטל אותו מעבודת ה'. ביקש הרב הקדוש מה' שיהיה שנוא על בני"א וממילא לא יבואו אליו אנשים ולא תהיה לו התקשרות עם שום איש. וכן היה, והתבודד בינו לבין קונו וחי חיי צער, ולא היה נמצא בחברת אנשים רק בזמן התפילה להתפלל עם הצבור.

בערב סוכות הוכרח הרב לעשות סוכתו ע"י גוי, כי היהודים לא רצו לעזור לו כי היה שנוא עליהם, והגוי לא היה בידו כלי האמנות הדרושים לכך, ושלח הרב את

אשתו הרבנית לשכנים לשאול מהם גרזן או מעדר, ובקושי גדול השיגם. בליל ראשון של חג, כאשר גמר הרב את תפילתו בביה"כ קרא אליו כמה אורחים לסעוד אצלו ביו"ט ולא היה אף אחד שרצה לבוא כי היה שנוא לכל.

בבואו לסוכה התחיל להזמין את האושפיזין: "ליעול אברהם" וכו' ראה שאברהם אבינו עומד מבחוץ ואינו רוצה להכנס לפנים.

שאל אותו הרב: מה פשעי ומה חטאתי? והשיב לו אברהם אבינו: אין דרכי להכנס במקום שאין אורחים. ומהיום ההוא והלאה ביקש מה' שיחזור הדבר ממקודם שימצא חן בעיני אנשים.

חזו בני חביבי

שמחה גדולה וברכת מזל טוב להרב דוד שרעבי ורעיתו הי"ו
על שידוכי בנם יצחק עם משפחת יעקב הי"ו

שמחה גדולה וברכת מזל טוב בהכנס בנם של הרב מרדכי ויטנשטיין
ורעיתו הי"ו בעול המצוות!

חזו בני חביבי

שיעור באור החיים הקדוש
ע"י הרב חיים ביטון הי"ו בביתו
כל מוצאי שבת בשעה 9:30

בנות יקרות!
מתקיים קבלת שבת בזמן הדלקת נרות
אצל משפחת ר' דוד ירושלמי הי"ו
רחוב נופך 9, ממתקים והפתעות, כל הבנות מוזמנות!!

חמישה עשר

חג שמח

בהגדה של פסח נמצאת משנה המדברת על תשובה לשאלה החוזרת על עצמה כמה פעמים. השאלה היא: "על שום מה?" והיא מתייחסת למה שאנחנו אוכלים לביל פסח. פסח מצה ומרור. נוסח השאלה הוא קבוע והוא כדלהלן: "פסח זה שאנו אוכלים על שום מה?" או גם "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה?" וגם על המרור שאנו אוכלים על שום מה?"

מבאר באותו מקום בעל המאירי (מפרש קדום מתקופת הראשונים) שהמכנה המשותף לשלושת השאלות הוא - החמור! ולמה החמור? מפני

שהנה החמור משרת את בעליו על ידי שרותמים אותו לעגלה אשר עליה מעמיסים את פרי העונה והוא נושא את המטען מהשדה לבית של אדונו.

הסחורה אינה אחידה. בחורף מעמיסים עליה פרי הדר בקיץ מעמיסים עליה ענבים ובעונה אחרת תפוחי זהב. אבל את החמור לא מעניינת התכולה של העגלה. אולי חשוב לו לדעת את משקל תכולת העגלה ואולי גם על זה הוא לא חושב. אולי חמורים אינם חושבים!

ויכול גם אדם להידמות לחמור זה! הוא מניח תפילין, הוא מתעטף בטלית ומנשק מזוזה, גם יושב בסוכה ונותן צדקה, אבל כל אלה עבורו הן חבילה אחת של מצוות ומעשים טובים. אין אצלו הבדל בין מצוה למצוה. אם הוא קיים מצוה אחת הוא שמח ומרוצה והולך לנוח מבלי לחשוב על מצוה אחרת שהוא לא קיים.

על זה אמרו חז"ל לנו - "אל תהיו כחמור!" תחשבו על מה שאתם עושים ולימדו את ההבדלים בין מצוה למצוה. לכן דוקא בבוקרו של יום טוב ראשון של חג הסוכות מחוייבים אנו לשאול את עצמינו. "סוכה זו שאנו יושבים בה על שום מה?" מה ראתה תורה חכמה כל כך להוציאנו מהבית הטוב והחם שלנו, ולשלוח אותנו - לא לשעה אחת ואף לא ליום אחד אלא לשבעה ימים תמימים. לחצר

הקרה ואפילו הקפואה לפעמים, (בהיותי דר בחוץ לארץ נזדמן לי ולא פעם אחת בלבד לשבת בסוכה מושלגת! למה זאת המצוה?)

וכאשר נעמיק עוד מעט בענין נגלה שמרבית ענייני החג לוטים בערפל כבד. כבר עצם היציאה מהבית היא סוד! ארבעת המינים בכלל לא מובנים, האושפיזין, נענוע ארבעת המינים הוא פלא, ההקפות גם הן מרמזות על משהו שאנחנו לא מכירים, זה כל כך שונה מחג המצות שנראה במבט ראשון דבר פשוט, יציאה מעבדות לחרות זאת לכאורה שאיפה של כל עם משועבד!

ובכל זאת הנה יציאת מצרים ה"פשוטה" זכתה להגדה שלמה ולהרבה שאלות בכל מיני נושאים, בעוד חג הסוכות המסתורי כל כך עדיין מחכה שמאן שהוא יכתוב את הגדה של סוכות!

יותר מזה. הנה גם חג הפסח וגם חג הסוכות מתחילים בחמישה עשר יום לחודש. כל אחד מהם בחודש שהוא ראש השנה. כי הנה מלמדת אותנו המשנה במסכת ראש השנה שבשנה שלנו יש ארבע ראשי שנים. האחד בניסן והאחד בתשרי וגם בחודש אלול ובחודש שבט יש לנו ראשי שנה.

והנה חג הפסח נחוג בחודש הראשון לחודשי השנה הוא חודש ניסן בעוד חג הסוכות נקבע בחודש השביעי לחדשי השנה. כלומר באמצע השנה. אבל שניהם מתחברים לתאריך חמישה עשר. חז"ל שמו לב לזה כמו שהם תמיד שמים לב ואמרו על זה שיש הקבלה בין החגים ואפילו לדיני הלכה חשובים ההקבלה בין שניהם מלמדת.

מכיון שזה כך ננסה גם אנחנו, ביום טוב ראשון של חג הסוכות ללמוד את מה שמחבר את שני החגים וגם את מה שמפריד ביניהם. כאן יתחיל השיעור שלנו היום.

א.

קודם כל נצטרך למצוא את הנושא המשותף של שניהם ואת זה נוכל לעשות בקלות יחסית כאשר נצביע על יציאת מצרים שהיא המרכז לא רק של חג הפסח - שזה מובן מאילוי - אלא גם המרכז של חג הסוכות וכמו שהתורה כתבה במפורש "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים!"

אבל דווקא עתה אנחנו נרצה להבין למה זה כל כך חשוב שכל הדורות הבאים ידעו את הידיעה הזאת שכאשר יצאו בני ישראל ממצרים הם ישבו בסוכות. למה למשל אין התייחסות ללחם שמים אותו אכלו אבותינו בהיותם במדבר או למשל של מרים. דוקא למגורים שלהם יש התייחסות אלוקית!

נתאר לעצמינו חתונה רגילה. מסתובבים שם אנשים מיוחדים שכל תפקידם הוא להנציח את האירוע למען ידעו כל הדורות הבאים שסבא וסבתא לא נולדו כסבא וסבתא אבל הם התחתנו! זה חשוב! אבל האם יכניסו לאלבום המכובד את תמונת האוטובוס שהביא את האורחים לחתונה? או את תמונת הספר שהחתן ישב אצלו כמה שעות באותו היום? לכן אנחנו מרימים גבה תמיהה ושואלים במה זכתה הסוכה הפשוטה שהיתה מקום

המגורים של אבותינו, מגורים בלבד! להכנס לתוך התורה הק' שלנו ולקבוע לנו שבעה ימים של הנצחה?

באמת זאת לא שאלה גדולה. היא נרשמה כך רק בשביל הבריור שנערוך בעקבות השאלה והבריור הזה הוא שחשוב לנו.

ב.

בודאי שמתם לב שאני אוהב דברים ישנים. במיוחד כאשר התורה מביאה אותם. ולכן כאשר אנו מדברים על חג הסוכות מחכה לנו הפתעה כשאנו נגלה שהסוכה מופיעה הרבה לפני מתן תורה וגם הרבה לפני יציאת מצרים! היא מופיעה כאשר התורה מספרת מה אירע מיד ובסיום המפגש ההיסטורי של בני יצחק א' יעקב ועשו. הכוונה היא למפגש המסוכן מאין כמוהו כאשר יעקב חזר מבית לבן והזמין את עשו למפגש עוד

המשך בעמוד 5

"כבר עצם היציאה מהבית היא

סוד! ארבעת המינים בכלל לא

מובנים, האושפיזין, נענוע ארבעת

המינים הוא פלא, ההקפות גם הן

מרמזות על משהו שאנחנו לא

מכירים, זה כל כך שונה מחג

המצות שנראה במבט ראשון דבר

פשוט, יציאה מעבדות לחרות זאת

לכאורה שאיפה של כל עם

משועבד!"

"כבר כתיב 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'. נמצא כל עניינים כאלו גורמים לישראל להיות נתונים בהסתר פנים ח"ו, וגם איתא בזה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות סטרא אחרא בביתא וגורם מסכינותא לביתא. על כן נדב לבי בעז"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה, ולהראות לפני הכל את גודל העוון והעונש שיש בזה, וגודל המעלה להאשה הצנועה בדרכיה, שע"ז היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שבדור, אולי על ידי זה יראו ויקחו מוסר ויתוקן קצת הפרצה הגדולה הזאת, ובזכות זה נזכה לראות בבני ירושלים גדריה ועניניה בב"א" (החפץ חיים - ספר גדר עולם)

שכתב שלמה המלך "בנפול אויבך אל תשמח", אלא בגלל שהם היו צריכים באותו זמן להתתכונן ליציאת מצרים וההכנה היתה דוקא דרך לראות את עצמו. ברגע זה לא מעניין אותך שום דבר רק לראות את עצמך! אחרי שתראה את עצמך מותר לך לחשוב שיצאת ממצרים. איך יצאת? דרך ראיית עצמך. עולם הגויים לא מעניין אותך בשעה זאת! אל תסתכל החוצה אלא הסתכל פנימה. לתוך עצמך. שאל את עצמך, מי אני? בן מי אני? לאיזה עם אני שייך? מי האלוקים שלי?

זה קרה בחמישה עשר לחודש ניסן!

ד.

ואילו בחמישה עשר לחודש תשרי הושלמה יציאת מצרים דוקא דרך היציאה מתוך הבית שלך אל מה שנקרא רשות הרבים.

כאן קיבלנו צו אלוקי שונה "כל שבעת הימים אמרה תורה, צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי" גם כאן נעשה הפסקה באמצע הציווי האלוקי שחז"ל גילו לנו ודוקא אחרי המילה - צא! (גם שווה לגימטריה של המילה סוכה!) כאילו כתוב כאן שבכל שבעת הימים צא! מותר לך ואתה אפילו חייב לראות את העולם שמחוצה לך. עולם הגויים. תביט כמה אתה שונה מהם. תסתכל על עצמך דרך המראה העולמית. ואז תשיר את "עלינו לשבח", על מה שלא עשנו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה.

מה קרה בין ניסן לתשרי? למה בניסן נכנסנו פנימה ובתשרי אנו נקראים לצאת החוצה? כנראה כי בין ניסן לתשרי היה חודש סיון ואז קיבלנו את התורה!

מתן תורה היה השלמה של בריאת העולם דרך התחנה של יציאת מצרים. אבל מתן תורה מכין אותנו גם לימות המשיח ובדרך אנו צריכים לפגוש את עולמם של הגויים ולראות את השוני בינינו ובינם!

זה הייחוד של חג הסוכות. גויים מחפשים דרך לאלוקים כמו שלימדו אותנו חז"ל דרך המדרש הנפלא שמדבר על לעתיד לבא ששם יבואו אומות העולם ויתחננו להכנס תחת כנפי השכינה דרך קבלת התורה המאוחרת.

כאמור חמישה עשר חמישה עשר.

חג סוכות שמח למתפללים בבתי הכנסת בהר שמואל ולחברים המקשיבים לקולך די בכל אתר ואתר.

שיעור חסידות בשפע רב אצל הר' ישראל חנין ורעיתו הי"ו ביום ראשון, בחול המועד סוכות השיעור אצל משפחת הר' יחיאל מיכל מוזס ורעיתו הי"ו בשעה 6:00

לפני שהוא יגיע לחברון אל בית אביו יצחק. עשו קיבל את ההזמנה - כנראה בהפתעה אבל בשמחה - הגיע העת לגמור את החשבון עם יעקב, והסיום יהיה מות! מות ליעקב!

העובדה שיעקב נשאר בחיים ולא מת היא בודאי נס גלוי. אבל יותר מזה. המפגש הוליד ריח של ימות המשיח שם מתואר איך יגור זאב עם כבש וגדי ונמר יחדיו ירצו! עשו מתנשק עם יעקב! מי יכול היה לחלום על דבר כזה? עשו מציע ליעקב הצעה שאי אפשר לסרב לה. איחוד הכוחות! "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך!" בשווה יכתוב רש"י. זאת תמונה ששייכת לימות המשיח. ואם יעקב לא היה מסרב לה מטעמים השמורים עמו היתה ההיסטוריה שונה לגמרי. אבל יעקב סירב והגלגלים המשיכו לנוע כדאשתקד.

בין כל הדיבורים שדוברו שם ישנה חליפת דיבורים מעניינת. עשו מסרב לקבל את מתנת יעקב ואומר לו "אחי. יהי לך אשר לך" "רש"י חושף את מה שלא כתוב שכאן הודה עשו ליעקב שהברכות של אבא יצחק שייכות ליעקב! אבל יעקב מפציר בעשו ועשו מסכים לקבל את מתנת יעקב. הנימוק של עשו לסירוב שלו ואומר "יש לי רב" "אני עשיר גדול! והנימוק של יעקב להפצרה שהוא מפציר בעשו היא "כי חנני אלוקים וכי יש לי כל". כלומר, כך מסביר רש"י - עשו דיבר בלשון גאווה בעוד יעקב לא רוצה לומר שיש לו הרבה אבל הוא מגלה שלא חסר לו כלום! כל סיפוקי!

אחר כך התורה מסיימת את הסיפור המרתק וכותבת "וישב עשו ביום ההוא לדרכו שעירה - כלומר הוא לא השתנה כמו שהיינו עלולים לחשוב ברוב תמימותינו - הוא חזר לדרך הישנה שלו - ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות ויקרא שם המקום סוכות! זאת הסוכה הראשונה בתורה. ואני חלמתי בלילה שהגימטריא של לי כל - שאמר יעקב לעשו שווה לגימטריא של סוכה

ג.

הארכנו בדיבורים והגיעה העת להתחיל את השיעור.

אמרנו שבמרכז חגי התורה ובודאי חג הפסח וחג הסוכות נמצאת יציאת מצרים. אבל ליציאה זאת הרבה פנים. והפנים של יציאת מצרים כפי שהתגלו בפסח שנת ב'תמ"ח והפנים של יציאת מצרים שהתגלו בתשרי ב'תמ"ט הן שונות או כפי שאוהבים לומר שונות לחלוטין! נכון שמדובר על אירוע אחד אבל לאירוע האחד פנים רבות. תלוי מאיזו זווית מסתכלים. הזוויות שונות!

נזכור שבעת שהתרחשה יציאת מצרים העם היה כבר מאתיים שנה ויותר במעמד של עבדים! לעבד אין פנים כלל! לעבד אין זכויות ואולי גם לחשוב אסור לו. הפנים שלו היו פני אדונו!

כאן אנו מקבלים, - גם זה נמצא בהגדה של פסח - מצוה אלוקית מעניינת. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא עתה ממצרים!" כולנו מכירים את הברייתא הזאת. אבל בעוד אנו מורגלים לקרוא אותה בנשימה אחת וכמו את עשרת בני המן - להבדיל אלף הבדלות-הנה הצעה של מוסר השיעור להכניס ניקוד מפסיק אחרי המילה עצמו ולחשוב שעוד לפני שאנו חושבים על יציאת מצרים אנחנו חייבים פשוט לראות את עצמינו!

ולמה זה כל כך חשוב. מפני שבמשך מאתיים שנה ויותר לא ראינו את עצמינו! זאת היתה המציאות העגומה של עם עבדים. הם ראו רק את פני האדון! ומי שלא רואה את עצמו לא יכול לצאת ממצרים! יותר מזה. לפני שיצאו ממצרים הם קיבלו ציווי מעניין שאסר עליהם לצאת מפתח ביתם עד בוקר. באותו הזמן שהתרחשה מכת בכורות וזה היה בהחלט אירוע לא רגיל המעורר סקרנות ולא רק אצל ילדים קטנים ובודאי שהיתה אצל העבדים סקרנות אמיתית לראות את מעבידיהם נמקים ביסוריהם! אבל לא. התורה אסרה את זה. ולא רק בגלל מה

"ואמרתי שעיקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקב"ה מאיתנו. הוא ציוה לנו והתקדישתם והייתם קדושים, ואמרו חז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה מעט מקדשין אותו הרבה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא, וכתוב אחר אומר כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך וגו', (והמאמר להצילך כולל הרבה ענינים, להצילך מן החרב מן הרעב ומן השבי ומן הביזה), והיה מחניך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיה קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, וממילא יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו" (החפץ חיים - מכתבים ומאמרים)

מעשה שהיה...

הגאון

רבי אליהו בן שלמה זלמן (ט"ו בניסן ה'ת"פ,

23 באפריל 1720 - י"ט בתשרי ה'תקנ"ח, 9 באוקטובר 1797), שנודע בכינויים: הגאון רבינו אליהו, הגאון מווילנה, הגאון החסיד ואף בפשטות - הגאון, או בראשי תיבות: הגר"א, היה פוסק, מקובל ואיש אשכולות נודע ביותר, שבלט במעמדו החריג בתקופת האחרונים כסמכות רבנית עליונה. הגר"א היה גדול במקרא, בתלמוד ובקבלה, פוסק מקורי ומרכזי, ובקיא במדעים. אגדות רבות נכרכו בשמו. הוא היה ידוע בהתמדתו הבלתי רגילה שאת כל זמנו הקדיש ללימוד.

הגר"א סירב לשמש במשרת רבנות רשמית של וילנה או בכל משרה אחרת, כנראה בשל רצונו לא להיבטל מלימוד תורה. הגר"א נולד בט"ו בניסן ה'ת"פ (23 באפריל 1720). לפי המסורת הוא נולד בכפר סלץ שליד בריסק שבליטא (שהייתה אז חלק מהאיחוד הפולני-ליטאי), אולם יש סברה שנולד בוויילנה. נולד לטריינא ולרבי שלמה זלמן. היה נכדם של רבי משה קרמר, רבה של וילנה, ושל רבי משה רבקה, מחבר הספר "באר הגולה", ספר מקורות וצינונים לשלחן ערוך.

בגיל 6 דרש בבית הכנסת הגדול בוויילנה דרוש ופלפול עמוק ששמע מאביו, וכן פלפול שהכין בעצמו. גם בספרו שנות אליהו מובא חידוש שאמר בהיותו בן שבע שנים. למד מספר חודשים בעיירה קייידאן אצל הרב משה מרגלית (הידוע בכינויו היפני משה"ל על שם ספרו פני משה, שהוא אחד הביאורים היחידים לתלמוד ירושלמי). בגיל תשע החל ללמוד גם קבלה. בגיל עשר כבר למד בעצמו ולא נזקק למורים. בהיותו צעיר לימים נשא את חנה בת יהודה לייב מקייידאן (1724-1772). אשתו דאגה לפטור את בעלה מן הטיפול במשפחה כדי שיוכל להקדיש את זמנו ללימודיו. לאחר מותה בשנת תקמ"ג נשא את גיטל בת מאיר לונץ מחלם, שהייתה גם היא אלמנה. בגיל צעיר יצא הגר"א ל"גלות" לפולין ולגרמניה, עבר בליסא וברלין ואולי אף באמסטרדם. במשך השנים התגורר הגר"א בוויילנה, אך סירב בעקביות לכהן במשרה רבנית רשמית שתפריע לו בלימודיו. למרות זאת, קהילת וילנה, שראתה כבוד לעצמה במגוריו בעיר, נתנה לו הקצבה חודשית קטנה לפרנסתו.

הגר"א התפרסם מאוד בהתמדתו העצומה. בניו מספרים כי נהג במשך כל חייו לשוין שעתים בלבד ביממה, בארבעה חצאי שעות, כשכל עתותיו מסורות אך ורק ללימוד תורה. תלמידו רבי חיים מוולוז'ין תיאר, כי כאשר העסיקה אותו קושיה בלימודו לא היה מכניס אוכל לפיו במשך ימים רצופים, ומראהו היה כחוש ומעונה עד שמצא את התשובה לשאלתו. רבי אברהם ישעיה קרליץ (החזון איש) כתב עליו כך: "אנו מתייחסים להגר"א בשורה של משה רבנו, עזרא, רבנו הקדוש, רב אשי והרמב"ם. הגר"א שנתגלה

תורה על ידו כקדוש מעונד לכך שהאיר במה שלא הוא עד שבא ונטל חלקו, והוא נחשב אחד מהראשונים, מדרגתו ברוח הקודש, ביגיעתו ובבקיאותו בעיון העמוק בכל התורה המצויה עתה בידינו, אי אפשר כלל לצייר את אפשרותם". בשל הערצה זו, כונה בפי יהדות ליטא בתואר "הגאון" בלבד.

הגר"א דגל בלימוד על דרך הפשט והיה בעצמו בעל בקיאות וידענות רחבת היקף.

התנגד ללימוד בסגנון פלפולי חריף, כשם שהתנגדו לו הרמב"ם, המהר"ל וחכמי ישראל נוספים. בבית מדרשו הקטן למדו תלמוד עם הפרשנים רש"י, רא"ש ורי"ף בלימוד ישר המכוון להכרעה ופסיקת ההלכה. הגאון היה מקורי מאוד בפסיקת ההלכה, ופעמים רבות פסק על פי הבנתו בתלמוד גם נגד הראשונים והשולחן ערוך או המנהג המקובל.

במוצאי יום כיפור היה הגר"א ממשיך לצום עוד כמה שעות תוך כדי לימוד תורה. זאת על פי מאמר חז"ל: "מאי דכתיב, ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל מקבלים התורה - אתם מתקיימים, ואם לאו - אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". כלומר קיומו של העולם תלוי בלימוד תורה בלתי פוסק. רעיון זה עמד גם בבסיסה של ישיבת וולוז'ין שהקים תלמידו, ר' חיים.

על פי עדותו של רבי חיים מוולוז'ין בהקדמתו לפירוש הגר"א ל"ספרא דצניעותא", עוד לפני הגיעו לגיל שלוש עשרה החל הגאון לברוא גולם אבל פסק באמצע מפני שמנעהו מן השמים.

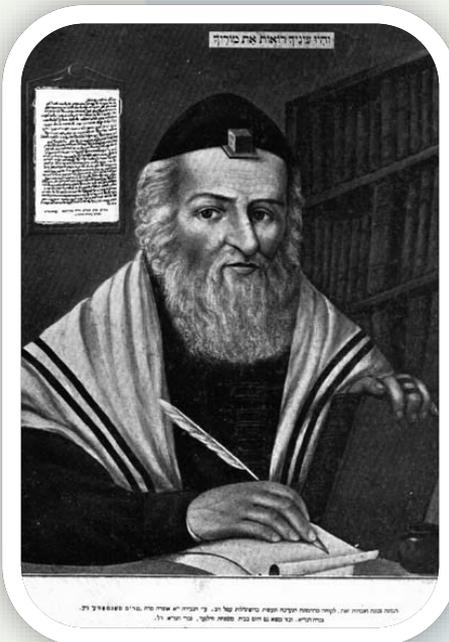
הגר"א כתב פירושים לספרא דצניעותא אותו ראה כספר היסוד של הקבלה, וכן לתיקוני זוהר ולתיקוני זוהר חדש, ולשאר חלקי ספר זוהר, וכן לספר יצירה.

עם זאת, בניגוד למקובלים אחרים, התנגד הגר"א בנחרצות לתופעת המגידים, וגילויים מעולמות עליונים, ולתפיסתו על האדם להשיג הכל בכוחו הוא, הוא גם שלח את תלמידו רבי חיים מוולוז'ין להזהיר את אחיו רבי שלמה זלמן מוולוז'ין שלא יפנה למגידים.

תורת הגר"א בקבלה, נחשבת לזרם בפני עצמו, (אם כי היא משולבת לעתים עם תורת הרמח"ל) ורבים מן המקובלים עסקו בה ופירשו אותה, כמו תלמידו רבי חיים מוולוז'ין בספרו נפש החיים, רבי משה מטולשין,

רבי מנחם מנדל משקלוב, ותלמידו תלמידו רבי יצחק אייזיק חבר, רבי דוד לוריא, רבי אברהם שמחה מאמצי'סלב, רבי אליהו מקאליש, וכן רבי שלמה אלישיב בספרו "לשם שבו ואחלמה", ורבי נפתלי הרץ הלוי מיפו, ואחרים.

תקטן היריעה המועטה מלספר גדולתו, וראוי לראות את דברי הגר"ח מוולוז'ין בהקדמה לספרא דצניעותא מה שכתב על רבו הגר"א.

שיר עמיר טל: 054-2605460 אבני החושן 55	גמ"ח אבירי כלה, אבירים לשמח כלה - תופים, מצנח, קשתות
על ידי משפחת ויצמן רחוב ברקת 4 טל: 050-6401440	גמ"ח טיטולים ומטרים לע"נ אייל בן זהבה ז"ל, ולרפואת טוהר בת שני שרה
משפחת בן סימון, טל: 0257110091 0504168728	אנליציה ואדים חמים, לע"נ שמעון בן לאה
גב' מטטוב: רח' אודם 16 גב' רינה:	אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'): אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):
הרב איתמר שעה טל: 052-6161696 אביאל ירושלמי 0504116009	גמ"ח כיסאות שולחנות ומזרנים וגמ"ח פלאטה של שבת: גמ"ח כיסאות שולחנות, כסאות ג' טפחים, סירים גדולים:
הרב חיים דדש טל: 02-5711480 משפחת אליקים טל: 02-5715028	גמ"ח כיסאות שולחנות מפות שולחן וכלי הגשה: גמ"ח מוצצים ובקבוקים:
הרב משה קליין טל: 052-3466778 משפחת דוד שילמן אבני החושן 121 משפחת שרעבי טל: 054-8002882	גמ"ח להמסת אבנים בכליות, החזרת פרקים למקום, וקובע: גמ"ח בלוני גז: מקור, אנליציה, משאבת חלב ידני/חשמלי לע"נ אסתר בת ג'ויה
גב' קרולין שרעבי טל: 054-6535441	איסוף וחלוקת מזון למשפחות:

שירותי דת וגמילות חסד

אילנה טל: 052-7111480	לתיאום בענין טהרה:
הרב דוד שרעבי טל: 054-2002882	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב יוסף שטילרמן טל: 02-5715176	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב עמנואל איררגן טל: 058-3274470	דיני תורה בדיני ממונות ושכנים:
גב' מירב שרעבי טל: 054-8002882	עזר לילודת:
גב' שולה ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח תרופות:
הרב מרדכי ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח רדיאטורים לחימום:
משפחת בן ישי טל: 054-8402564	מיץ ענבים:
משפחת נחמי טל: 050-5245392	כרית של ברית:

פרשה מפורשת המשך מעמוד 1

יצר הרע של כח המתאווה, ולכן הוא נקרא נחש בריח, וכמו במשכן שהיה את הבריח התיכון, ובלא הבריח אין מה שיתפוס את הקירות שלא יפלו, וכמו בדלת שאם אין את הבריח כל הדלת תיפול! כך בעולם הזה היצר של כוח התאווה הוא יצר שבו כל העולם מתקיים, בלי היצר הזה אף אחד לא היה אוכל ולא היה מתחתן.

לוויתן נחש עקלתון הוא יצר הרע של כח המדמה, ולכן זה נקרא לויתן נחש עקלתון כי הוא מתעקל ומעוות וזו ימינה ושמאלה, זה היצר הרע של כח המדמה, ואמר שה' יהרוג את התנין אשר בים, ונראה שאין זה עוד סוג של בריה שיש בים, בריה שלישית, אלא התנין הוא יצר הרע שכתב לפני זה בפסוק שהם שני מיני הכוחות של יצר הרע אשר

יהרוג אותו ה' ודרך כללות שניהם נקראים "התנין אשר בים", וכמו שכתוב בדברים (פרק ל"ב) חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר, ולעתיד לבוא יהיה יצר אשר נשמר לצדיקים לטובה, וכמו שכתוב בבראשית (פרק א') - ויברא אלהים את התנינים הגדלים, ופירש רש"י הוא לויתן ובן זוגו שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא ע"כ, והביאור בזה הוא שיש יצר שנשמר לצדיקים לטובה, לעתיד לבוא, אם עד עכשיו היה אפשר להשתמש ביצר הרע לטובה או לרעה, וגם תלוי איזה סוג של יצר הרע, לעתיד לבוא הצדיקים יקבלו הרבה מהיצר הזה כי הם משתמשים עם זה לטובה כדי לעלות עוד ועוד בעבודת השם.

וזה הביאור של - הרחמן הוא יזכנו לישב בסוכת עורו של לויתן! שנזכה להיות מאלה שהלוויתן והנחש הזה, היצר הרע הזה - דוקא זה מה שיוסוך על הצדיקים ויגן עליהם, זאת אומרת שעיקר התפילה היא לא שהקדוש ברוך הוא יעשה סוכה מעורו של לויתן, כי זה ברור שיהיה את המושג הזה, אלא אנו מתפללים שיהיה לנו זכות להיות מאלה שישבו בסוכה זו, שנהיה צדיקים שהיצר משמש להם לטובה והוא טוב להם!

המפרשים בביאור מה זה לויתן, ומה זה נחש בריח, ומה זה תנין, וריבוי הפירושים והעניינים הם מפני דרכי הלימוד בפשט רמז דרש וסוד אשר כולם אמת. אבל נראה לפרש בביאור הפסוק שהוא מדבר על היצר הרע (ועיין בזה פרשת פקודי דף רס"ה ע"א) ששני מיני יצר הרע יש! כתוב בבראשית - והנחש היה ערום מכל חית השדה, וכתב שם הספורנו ונרשום את עיקר דבריו: שהנחש הוא שטן הוא יצר הרע, ודרך העבירה שהאדם עושה בגלל היצר הרע, הוא שהכח המתאווה שיש לאדם מחטיא האדם על ידי צירוף כוח המדמה, זאת אומרת שיש שני כוחות באדם שגורמים לו לחטוא, הכוח הראשון זה התאווה ולמשל באוכל יש לאדם תאווה שהוא רעב ומאוד רוצה לאכול, והכוח השני זה כוח המדמה, זאת אומרת תוספת הדמיון שהאדם מוסיף צבע מאכל לשתיה, ומקשט את המאכל כדי שיהיה יפה, זה כבר הכוח השני של הכוח המדמה, וכך כותב הספורנו על הכוח המדמה: המוביל אליו דמיוני התענוגים החמריים להטות עיקר סיבת כח המתאווה שלא נברא אלא לקיום טבע העולם ויבוא הדמיון לרכוב על תאוותו להטותו לדרך חטא.

זאת אומרת שהקדוש ברוך הוא ברא לאדם כח התאווה כדי שהעולם יתקיים, איך אדם יאכל אם הוא לא יריגיש תאוה לאכול? ואם אדם לא יאכל הרי ימות! לכן כוח התאווה הוא לצורך קיום העולם! אבל התוספת של כוח הדמיון רוכב על הכוח המדמה ומשתמש בתאווה כדי לגרום לאדם לחפש ולהוסיף עוד דמיונות בתאווה - וזה הנחש! הנחש הוא הדמיון הזה שרוכב על התאווה! וזה השטן וזה מלאך המוות.

חז"ל אמרו ששיעור קומתו של אדם הראשון היה מסוף העולם ועד סופו ולאחר החטא נתמעט קומתו שנאמר - ותשת עלי כפך, וביאור הדברים - שקודם החטא אדם הראשון לא היה כבול לצמצום של מדה או משקל כיון שהוא השולט ברוחו ואין גבול למעלה שלו! לא שייך לומר עליו שהוא רק מטר שמונים ושוקל מאה קילו, כי לא שייך בו מידה ומשקל כי הוא ענק! הוא שולט ביצר הרע ולא יצר הרע שולט בו! וזה כוונת חכמים שאמרו שקומתו של אדם הראשון הייתה מסוף העולם ועד סופו.

אבל לאחר החטא הרי ירכוב עליו הדמיון והדמיון הזה מכזב בשכלו כמו אויב מבית! והוא מיעוט קומה, זה מנמיך את הגובה, האדם כבר יש לו משקל ויש לו מידה, כי כבר אינו מושל על כל העולם ואף לא על עצמו, כעת שייך בו מדידה ומשקל שעד כאן כוחו ולא יותר, וכמו שכתב הגאון רבי ישראל מסלאנט - הדמיון נחל שוטף והשכל יטבע. וכאן בישיעה רמז הפסוק לשני המינים של היצר הרע, שלויתן נחש בריח הוא

חזו בני חביבי

תהילים ושיעור לנשים!

בחג ראשון: 16:30 משפחת ירושלמי לשם 12

בשבת חוה"מ: 16:00 משפחת בן חיים אבני החושן 63

בשמיני עצרת: משפחת ליפשיץ 16:30 לשם 19

הנכם מוזמנים

לשמחת בית השואבה בהר שמואל

שתתקיים ברוב פאר והדר

ברחבת בתי הכנסת (רח' ברקת)

ביום ראשון י"ח תשרי 08/10/17

בשעה 19:00

בליווי תזמורת סוחפת

בהשתתפות רבנים ואישי ציבור

כולם מוזמנים

בברכת חג סוכות שמח

גבאי בתי הכנסת

כיבוד קל * הכניסה חופשית * מקומות לנשים

מלאכה בחול המועד

שאלה: בחול המועד, האם מותר להדליק אורות ולכבות אורות כמו שעושים בחול בלי לחשוב אם באמת יש צורך בזה? האם

מוותר לקרוע נייר טשוי בלי לחשוב אולי יש כבר נייר חתוך לפניו?

הקדמה: חול המועד אסור במקצת מלאכות ומותר במקצתן, ומסרן התורה ביד חכמים לומר לנו אי זו מלאכה אסורה ואי זו מלאכה מותרת. ויש מח' ראשונים לגבי המלאכות שאסרו לעשות בחוה"מ, אם אסור מדאורייתא או מדרבנן^(א). ויש חמשה דברים שהתירו חז"ל. ואלו הן: א) דבר האבוד, ב) צורך אוכל נפש, אפילו מעשה אומן, ג) שאר צרכי מועד שאינו לצורך אוכל נפש, אבל רק מעשה הדיוט, ד) צורכי רבים, ה) בשביל פועל שאין לו מה לאכול. כל פעולה שלא נכלל באחד מחמשה אלו, נשאר באיסורו (או מדרבנן או מדאורייתא). ולכן בכל דבר שעושים בחול המועד, יש לחשוב האם זה מלאכה שמותר או אסור, ויש הרבה הלכות בענין הגדרים של מלאכה בחול המועד, ונמצא שצריך ללמוד הלכות שבת, והלכות יו"ט והלכות חוה"מ.

גדר של מלאכה בחול המועד: יש לחקור בגדר של "מלאכה" בנוגע לחול המועד. האם הגדר של מלאכה הוא בדיוק כמו שמצינו בשבת ויו"ט שמוגדר כפי הל"ט מלאכות, רק שבחוה"מ מותר לעשות חמשה דברים דנ"ל. או שמא הגדר של מלאכה בנוגע לחוה"מ אינו קשור לשבת ויו"ט, אלא מלאכה היינו כל עבודה של טירחא ועמל (ואף אם יש בהם טירחא מ"מ הקילו בחמשה דברים). ונפק"מ בחקירה זו הוא בנוגע לדברים שאין בהם טירחא כלל, שאם אמרינן שהגדר של מלאכה הוא כפי הל"ט מלאכות, א"כ יהיה אסור אף אין אין שום טירחא אא"כ הוא מהחמשה דברים, משא"כ אם אמרינן שהגדר של מלאכה הוא דברי טירחא ועמל, א"כ אם אין בו טירחא כלל לעולם לא נאסרו. החקירה זו הובאה באחרונים^(ב). [וע' ברדב"ז שכתב ש"ל שחקירה זו תלוי במח' ראשונים אם מלאכה בחול המועד אסור מדאורייתא או מדרבנן^(ג).]

קושר, מחתך, גוזז, תולש, בנין כל דהו, הריגת זבובים: בפשטות, מהח"א והמ"ב יכולים לראות כהצד של החקירה שמלאכה בחוה"מ מוגדר כפי הל"ט מלאכות. ע' בח"א שהביא כמה מלאכות, ומקצתן שלא נזכר בחז"ל מה דינן, וכתב שנראה לו שבכל מלאכה שאינו לצורך המועד אסור לכולי עלמא, גם קושר ומתיר, וגם מחתך^(ד). גם הבה"ל כתב שיש איסור מחתך בחול המועד^(ה). [ובאמת ע' בחזו"א שמקיל במחתך בחוה"מ מחמת שהוא טורח מועט^(ו). אבל ע"ש שמוכח שמקיל רק בנוגע לפרקמטיא, אבל סתם לחתוך שלא לצורך המועד גם החזו"א הסכים לאסור^(ז).] וכן ידוע שהחזו"א היה מחמיר בעצמו אפילו בהוצאה שלא לצורך המועד^(ח).] ע"ע בש"ע שאין לתלוש עשבים ועפר בבית הקברות כמו שנוהגים לעשות בחול^(ט). ע"ע בשעה"צ שכתב שמותר ליטול שפה במספריים (ואינו נכלל בגזירה של גילוח) רק בגלל שהוא צורך מועד, דאל"ה יהיה אסור מטעם מלאכת גוזז בחוה"מ^(י). ע"ע במ"ב שכתב שמותר להרוג זבובים רק בגלל שהוא צורך מועד^(יא). ע"ע במ"ב שמותר ליטול גשופית בבית (להשוות גומות) רק בגלל שהוא צורך מועד שלא יכשל בו^(יב). מכל אלו משמע כהצד בחקירה שמלאכה מוגדר כפי הל"ט מלאכות, שהא אפילו לקשור קשר, או לחתוך דבר מועט, או להרוג זבוב, או ליטל קצת אדמה, שכל אלו לכאורה אין בהם טירחא, אעפ"כ אין לעשות מלאכות אלו בחוה"מ אלא לצורך המועד. וכן פסק בחוט שני^(יג). והמקיל בזה יש על מי לסמוך, וע' בהערה^(יד).

לקרוע נייר טשוי: לפי מה שכתבנו שבפשטות יש איסור בחוה"מ אף שאין בו טירחא כלל וכדנ"ל, לכן כמו שיש איסור לקרוע נייר טשוי בשבת ויו"ט, יהיה גם אסור בחוה"מ אא"כ יש בו צורך. ולכן במקרה שיש כבר לפניו נייר חתוך, יהיה אסור לקרוע נייר אחרת בלי סיבה טובה. וכ"כ בשמירת שבת כהלכתו להחמיר^(טו), וכ"כ בחוט שני להחמיר^(טז), וענה ר' חיים קנבסקי שליט"א בספר דולה ומשקה וז"ל "שלא לצורך המועד כלל אין ראוי"^(יז). עוד ע' בשש"כ בשם רש"ז א"צ"ל שמסתפק אם גם מחוייב לדאוג לחתוך נייר לפני יו"ט, כדי שלא יהיה צריך לחתוך אותם בחוה"מ אפילו לצורך^(יח). ובדולה ומשקה השיב ר' חיים שליט"א שאינו צריך להכין מערב יו"ט, וכ"כ בחוט שני שאינו צריך^(יט).

להדליק ולכבות אורות: בדרך כלל כל זמן שמדליק אור הוא צורך המועד. אבל אה"נ במקרה שלא צריך האור כלל, רק נכנס לחדר וכמו שרגיל בחול להדליק האור בלי לחשוב אם צריך או לא, לכאורה אסור לפי הני"ל. וכן לענין לכבות אור ודאי אם רוצה לכבות אותם כדי לילך לישון, או כדי להיות חושך מאיזה סיבה, שפיר נחשב כצורך המועד ומותר. וכן ודאי להקל במקרה שהוא דבר האבוד. אבל בלי סיבה, לכבות אותם רק בגלל שכן דרכו בחול, לכאורה אין לעשות. וכ"כ בחוט שני^(כ).

סיכום: יש לחקור בגדר מלאכות חוה"מ אם הוא על פי גדרים של הל"ט מלאכות וכשבת ויו"ט, או אם הוא גדר חדש של טירחא ועמל. [וע' ברדב"ז שכתב שתלוי אם מלאכה בחוה"מ אסור מדאורייתא או מדרבנן.] משמעות הח"א והמ"ב להחמיר בזה להגדיר מלאכה בחוה"מ כפי הל"ט מלאכות, וכן פסקו כמה פוסקים. לכן, יש על כל אחד ואחד לחשוב לפני כל פעולה שעושה בחוה"מ אם יש בה צורך המועד. בין אם רוצה להרוג זבובים, או לקרוע נייר טשוי, או להדליק ולכבות אורות, או לרכוב ברקב, יש לשאול את עצמו אם יש בזה צורך המועד. [אף שראינו שמנהג העולם להקל בכל זה, ופוק חזי עמא, מ"מ אפשר שהוא מנהג טעות, כעין הא שהרבה חושבים ישלמוע ממלאכה בחוה"מ הוא רק מידת חסידות.]

(א) ע' צ"י ס' תקל וצ"ח"ל שם שמאריך נשימת הראשונים בזה, ומסכנת הצ"ל שם "אין נזהר להקל כ"א לנזק גדול". (ב) ע' צ"ש פ"ס"ה ס' פג שהביא חקירה זו, והביא כמה מקורות לכל זל. והוציא גם בח"ט ה' חול המועד ע"י קצב, וע"ש שמאריך בזה בטובה מקורות. וכן צ"ח"ל שם ח"ו ס' מ"ג. ובפשוט מהדורות בגמ' גמיה י"ח ע"א משמע שדן יו"ט וחוה"מ שחין לראובן מלאכה, רק שחזו ניד הכמים להקל צנח"ל ממוקדת מהמלאכות. ובפרט להראשונים שסוברים שדרשות אלו מדאורייתא, שפיר דומה חוה"מ ליו"ט לענין הגדר של מלאכה, ומאידך ניכר, ע' בגמ' מ"ק דף ג' ודף יג. ש'מועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) שרת רדב"ז ח"ב ס' תשכ"ז, ע"ש שלפי הסוברים שמלאכה חול המועד אסור מדאורייתא, י"ל שצריך לכל הדברים של מלאכה שמועט נשימת חוה"מ להחמיר, אפילו לענין מלאכה שאין לריכה לנפשה ודבר שאינו מחכוון. ולפי הסוברים שמלאכה חוה"מ אסור אלא מדרבנן, י"ל שהטעם שהחמירו חכמים הוא כדי שלא יהא חוה"מ כיוס חול טעמא, ולכן החמירו רק צנח"ל על שגול וטירחא. (ד) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (ה) צ"ח"ל ס' תקל"ט ס"ה ד"ה א"ו. ע"ש שם המחלוקת. (ו) ש"ת א"ח ס"ס קל"ה ד"ה והר"ש. וע' צ"ח"ל ס' תש"ג. (ז) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (ח) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (ט) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (י) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יא) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יב) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יג) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יד) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (טו) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (טז) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יז) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יח) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו. (יט) ח"א כלל ק"י דין י"א. ע"ש שמועד משום טירחא הוא וצמקוס פסידא שבו רבין, ופי' רש"י "דלא אסור בשום מלאכה אלא משום טירחא". וכמועט צ"ח"ל להקל (ג) פס"ח ס"ז שצ"ש להחמיר בכל מלאכות אלו.

העלון מודפס לזיכוי הרבים בזכות אנשי תורה וחסד

ר' דוד שילמן הי"ו

ברכה נחת ושמחה באורך ימים ושנים!